

ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԶԺՀ, Սիշուանի նահանգ, քաղաք Չինդու (Գրթարան օտար լեզուաց)

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՂԱԶԱՐԵԱՆ. ԱՍՏՈՒ ԽՕՍՔԸ ՃԵՆԱՅ ԼԵԶՈՒՈՎ

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Յովհաննէս Ղազարեանն անուրանալի աւանդ ունի Աստուածաշունչը չինարէն թարգմանելու գործում: Իրեն անդարդարձող ուսումնասիրութիւններ կան անգլերէն, ռուսերէն, աւելի սակաւ հայերէն: Սակայն զարմանալիօրէն, անասելի քիչ են չինարէն ուսումնասիրութիւնները: Ներկայ յօդուածում առաջին անգամ փորձ է արւում չինարէնով ներկայացնելու հայազգի լեզուագէտի գործունէութիւնը:

阿尔缅·萨尔基相、四川省，成都市，（成都外语学校英语老师）

象形文字中的上帝之言；霍夫汉内斯·加扎良¹

霍夫汉内斯·加扎良 (Hovhannes Ghazarean)，又名拉沙，1781 年出生于中国澳门一个富有的亚美尼亚商人家庭。除了亚美尼亚语外，他还在仆人的帮助下学会了一门中国南方方言。²

他还精通葡萄牙语和英语。他的语言能力最初是在与中国宫廷与葡萄牙文通信中被注意到的。在很短的时间内，加扎良证明了自己是不同语言的鉴赏家。他擅长写作、翻译、编辑和校对。难怪那些寻求高质量翻译的传教士更喜欢他的候选资格。³

¹* Ստացուել է 6.12.2022, գրախօսուել է՝ 1.01.2023: էլ հասցէ՝ armensargsean@outlook.com: Խմբագիր 杨明、四川省，成都市，（成都外语学校书法老师） Եան Մին, Զինաստանի Ժողովրդական Հանրապետութիւն, Սիշուանի նահանգ, քաղաք Չինդու (Գրթարան օտար լեզուաց):

² 厘米。https://ru.m.wikipedia.org/wiki/Ляццар, Джоаннес; CARL T. SMITH AND PAUL

A. VAN DYKE, Four Armenian Families: https://www.researchgate.net/publication/328381473_Four_Armenian_Families

³ 厘米。https://vstrokax.net/v-mire/pervaya-kitayskaya-bibliya-perevedena-s-armyanskogo/, Рубен Гини, Andin: Исторические очерки об армянах в Китае, Ереван, 2016, https://allinnet.info/

加扎良于 1804 年抵达加尔各答，威廉堡学院副院长克劳狄乌斯·布坎南(Claudius Buchanan⁴)得知他的中文水平很高，于是邀请他翻译圣经。加扎良接下了这项工作。后来传教士约书亚·马什曼(Joshua Marshman⁵)加入了他的翻译队伍。1807 年，他们搬到了邻近的塞伦波尔市。他们完成了《马太福音》的翻译，并把它交给了坎特伯雷大主教。加扎良在他的翻译中使用了亚美尼亚语和英语版本的圣经，以及葡萄牙语-汉语词典。

在接下来的几年里，加扎良和马什曼继续翻译新约。1810 年，马太福音和马可福音在塞伦波尔出版。新约全译本于 1813 年出版。这些书以其高质量的翻译和漂亮的书法吸引眼球。为了使圣经中的名字在中文中听起来合适，译者创造了额外的象形文字去表示。

关于加扎良何时去世，据信他在 1820 年至 1835 年间去世。这对今天的我们来说并没有那么重要，重要的是加扎良因他的行为而被后人铭记。正如亚美尼亚人莫夫塞斯·霍雷纳齐(Movses Khorenatsi-5 世纪)最伟大的儿子所说，加扎良作为一个凡人来到这个世界，但深深的把他的名字镌刻在了人们的心中。⁶

加扎良的作品同样受到同代人的赏识，大卫·布朗牧师在一封信中写道：“加扎良教授给我寄来了三本他翻译的圣经中文样本。虽然这些版本的出版很匆忙，但原则上我不会批评他们。我必须承认加扎良先生的中文非常好，如果他再有几年，翻译工作一定会胜利完成。他读中文圣经很流利，就像你读英文圣经一样。他写得也很快。”⁷

РЕЗЮМЕ

Ованес Лазарян имеет неоспоримый вклад в деле перевода Библии на китайский язык. О нем и его трудах есть несколько исследований на английском, русском и гораздо менее на армянском. Однако удивительно, что о нем почти ничего не написано на китайском. В настоящей статье впервые делается попытка представить деятельность армянского Полиглота на китайском языке.

interesting/the-first-translation-of-the-bible-into-chinese-done-by-an-armenian/: “One of the largest Armenian communities was in the city of Macau. There, Hovhannes Ghazaryan (also known as Joannes Lassar in Western literature) was born into a family of rich Armenian merchants in 1778.”; «Նորք», Թիւ 1, 2018, Ռ. ԳինէՅ, Առաջին շինարէն Աստուածաշնչի հեղինակ Ջոհանէս Լասարի պատմութիւնը (Հաստատման գրքից), 108—140.

⁴ (1766–1815) ADRIAN FORTESCUE, The Eastern Churches Trilogy, p. 366, Buchanan, Rev. Claudius. “The Star of The East, 2nd edition, Greenock, 1809: “preached and published in England, in 1808, by Claudius Buchanan, the Scottish chaplain of the East India Company, who gave to the world, in 1804, the first translation of the New Testament in Persian and Hindostanese, had also stirred the souls of the lovers of Jesus all over the land.”

⁵ (1768–1837) 看他的传记 CHARLES EDWARD BUCKLAND, Dictionary of Indian biography, 页面 276, 还有关于他和他的儿子 SUNIL KUMAR CHATTERJEE, John Clark Marshman: (a trustworthy friend of India), Bengal, 2001. 另见他的作品: Dissertation on the Characters and Sounds of the Chinese Language: Including Tables of the Elementary Characters and of the Chinese Monosyllables, Bengal

SUMMARY

Hovhannes Lazaryan has made an undeniable contribution to the translation of the Bible into Chinese. There are several studies about him and his work in English, Russian and much less in Armenian. However, surprisingly, almost nothing has been written about him in Chinese. This article is the first attempt to present the activities of the Armenian Polyglot in Chinese.